

SLUTTRAPPORT // FLYT

STIFTELSEN KRONPRINSPARETS FOND

«Nå, etter at jeg begynte i Flyt,
har jeg fått haugevis av venner,
og jeg tør å være sterk»

FORORD

Flytprogrammet er utviklet av Stiftelsen Kronprinsparets Fond i faglig samarbeid med Organisasjonen Voksne for Barn, og med støtte fra Stiftelsen DAM i perioden 2019-2021. Denne rapporten beskriver prosjektet og resultatene fra prosjektperioden.

Vi ønsker å rette en særlig takk til Stiftelsen DAM som har muliggjort Flyt. Vi ønsker også å rette en takk til øvrige støttespillere i Sparebankstiftelsen DNB, Egmont Fonden, Wilstar og North Star, samt Kronprinsparets Fond øvrige partnere. Vi takker også spesielt Organisasjonen Voksne for Barn for godt faglig samarbeid, faglig råd for kompetansebidrag, ungdomspanelet for viktig utviklingsarbeid og forskningsstiftelsene Fafo og Nova for grundige forprosjekt og effektstudier.

Den største takken rettes likevel til alle ungdommene som har valgt å bruke fritiden sin til Flyt, som har gitt oss verdifulle innspill underveis og bidratt til å utvikle programmet slik at det treffer hovedpersonene – deltakerne i Flyt.

Fra Kronprinsparets Fond har Irene L. Lystrup, Tonje G. Apeland, Monika Egeland Hammer, Ingrid Tande Ditlefsen og Mawra Mahmood ledet arbeidet med Flyt, i godt samarbeid med Fondets styre.

Oslo 27.03.2022

SAMMENDRAG

Målsetting, målgruppe og bakgrunn for prosjektet

Flyt er et livsmestringsprogram for ungdom i overgangen til videregående skole. Målgruppen er tiendeklassinger. Flyt er åpent for alle, men med prioritet for ungdom i risikoposisjoner.

Målsetningen med Flyt er å bidra til at flere unge gjennomfører videregående opplæring gjennom å styrke deres livsmestringsferdigheter. Forskningsstiftelsene Fafo og Nova har fulgt programmet og dokumentert effekt, både for deltakerne og for samfunnet.

Frafall fra videregående opplæring er en av de største samfunnsutfordringene i Norge. Redusert frafall betyr at ungdommene i større grad kvalifiserer seg til videre utdanning og får flere muligheter på arbeidsmarkedet. Gjennomført utdanning og god livsmestring fører også til bedre fysisk og psykisk helse, mer sosial deltakelse og opplevelse av mer mestring og bedre livskvalitet.

I hvilken grad ble effektmål nådd i prosjektperioden?

Hovedmålet med Flyt er å bidra til at flere unge gjennomfører videregående opplæring gjennom å styrke deres livsmestringsferdigheter. Ettersom det tar tid å måle dette, satte vi også, i samråd med forskningsstiftelsen Fafo, opp noen delmål:

- økt tilstedeværelse på skolen
- økt grad av livsmestring
- økt innsikt i egne ønsker og valg for framtiden
- å ha minst en god venn + minst en god venn på skolen

Forskningsrapporten på Flyt dokumenterer effekt på disse delmålene, og sannsynliggjør også effekt på hovedmålet. Se rapport her: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/2768039>. Ettersom de første deltakerne i Flytprogrammet nå ennå ikke har brukt opp skoleretten er det for tidlig å konkludere rundt effekt på hovedmålet, men resultatet er lovende og forskere ved Nova følger fortsatt Flyt.

Antall personer i målgruppen nådd av prosjektet

527 i primærmålgruppe (deltakere)

Prosjektgjennomføring/Metode

Flyt gjennomføres som et 12 måneders program fra høsten i tiendeklasse til høsten i VG1. I Flyt får en gruppe på ca. 25 ungdommer 80 timer med organiserte aktiviteter, måltider, øvelser, samtaler og veiledning. Det faglige innholdet er likt i alle kommuner og ledes av faste, voksne fagpersoner.

Flyt tar utgangspunkt i et styrkebasert tenkesett og forsterker ressursene i den enkelte ungdom. Deltakerne blir kjent med sine styrker og deltar i aktiviteter som fremmer mestring og fellesskap. Flyt starter med tre aktivitetsdager, deretter er det ti ukentlige samlinger etter skoletid med ulike temaer som tanker, følelser, vennskap,

konflikthåndtering, medborgerskap, forandringer og veivalg. Hver samling starter med et måltid. Rett før søknadsfristen til videregående skole, har Flyt en helgesamling med fokus på å bruke kunnskap og erfaringer med egne styrker til å ta et godt valg. Våren i tiendeklasse er det månedlige samlinger, og ungdommene i Flyt følges opp når de har startet i VG1.

Resultater og resultatvurdering

Flyt har oppnådd gode resultater i prosjektperioden. Det er et program som er attraktivt for ungdommene å delta på, og som er attraktivt for kommuner å ta i bruk.

Gjennomføringsgraden i programmet er svært høy, og deltakerne rapporterer selv om god effekt av programmet. Resultatene er dokumentert gjennom forskning. Programmet har blitt godt mottatt og skaleres hvert år. Forskningsinstituttet Nova beskriver at Flyt skaper økt mestringstro og motivasjon for skolearbeid, reduserer stress og gir flere vennskap og nære relasjoner. Deltakerne øker sin sosiale kompetanse og synes det er lettere å komme i kontakt med nye mennesker.

Oppsummering og videre planer

Flyt starter over 20 grupper høsten 2022, og vil sannsynligvis være et landsdekkende tilbud med grupper i alle fylker allerede i september. Kommunene som har testet Flyt ønsker å implementere Flyt i sin ordinære drift, og alle kommuner stiller nå med egne ressurser inn i Flyt i form av ledere og prosjektledere som lønnes av kommunene. Det kommende året arbeider Kronprinsparets Fond for å teste nye modeller av Flyt, blant annet en modell for frivilligheten og en modell til bruk i skolen. Målet er at flere ungdommer skal få Flyt, minst 1500 de neste tre årene.

INNHOILDSFORTEGNELSE

Kapittel 1:	Bakgrunn for prosjektet	s.6
Kapittel 2:	Målsetting og målgruppe	s.9
Kapittel 3:	Prosjektgjennomføring og metode	s.11
Kapittel 4:	Resultater, vurdering av resultat- og effektmål	s.18
Kapittel 5:	Oppsummering med konklusjon og videre planer	s.23

Kap. 1

BAKGRUNN FOR PROSJEKTET

Forarbeidet til Flyt

Kronprinsparets Fond har som visjon å bidra til å styrke fellesskapet for unge mennesker, slik at alle føler tilhørighet og kan delta. Fondet støtter gode prosjekter som arbeider for at ungdom i Norge skal kunne delta i skole, fritid og arbeidsliv. I tillegg har Fondet utviklet Flyt. Engasjementet for målgruppen ledet Fondet til å gjøre en stor kartlegging av behov og tilbud til ungdom i Norge. Hvor trykker skoen? I samtaler med ungdom selv, organisasjoner, praktikere og forskere, kom det fram at frafall fra opplæring er en utfordring Fondet kan prøve å bidra til å løse, og som en av de unge sa: «Lær oss å fikse livet, så fikser vi skolen».

1 av 5 slutter på skolen
uten formell kompetanse

En av fem ungdommer avslutter videregående opplæring uten å oppnå formell kompetanse. Dette er en stor utfordring for den enkelte, men også for samfunnet. Det er godt dokumentert at frafall fører til lavere sysselsetting, dårligere helse, større livsutfordringer og dårligere levekår på sikt. Ungdommer som verken har skole eller arbeid å gå til, risikerer også å ekskluderes sosialt. Frafall kan i verste fall føre til et langvarig utenforskap. I 2019 var det 110 000 ungdommer i Norge utenfor utdanning, arbeid eller arbeidstrening (NEET- Not in Education, Employment or Training, SSB, 2019).

Før Flytprogrammet ble pilotert, ble forskningsstiftelsen Fafo engasjert til å gjøre et forprosjekt. Forskerne kunne gjennom egne og andres studier forklare at ungdommene falt fra ferdighetsutviklingen substansielt – eller kognitivt – allerede i grunnskolen. Så, selv om det tekniske frafallet skjer i videregående, skjedde det substansielle frafallet for mange tidligere (Reegård & Rogstad 2016, gjengitt i Fafonotat 2018).

Kronprinsparets Fond, ved hjelp av forskerne, oppsummerte kunnskap som finnes om risiko- og beskyttelsesfaktorer for barn og unge. Det finnes særlig mye kunnskap om risikofaktorer som leder til økt sannsynlighet for negativ utvikling i form av mangelfull mestring, utenforskap og problematferd. Det er også kunnskap om resiliensfaktorer, både

individuelle, relasjonelle og miljømessige faktorer som fremmer positiv utvikling. Med dette utgangspunktet valgte Fondet derfor å fokusere på «Livsmestring» som overordnet tema for prosjektet. Fafo definerte livsmestring slik i sitt første notat på oppdrag for Fondet:

Livsmestring er de personlige, sosiale og faglige egenskaper og kompetanser som i samspill bidrar til en persons evne til konstruktivt å håndtere utfordringer, fungere alene og i fellesskap og utvikle seg i møte med omverden.

(...) Selv om temaet rammes inn i et frafallsperspektiv, er søkelyset her av mer forebyggende karakter – hvordan styrke unge som står i risiko for å falle fra? (...)

Antakelsen er videre at livsmestring knyttet til forhold utenfor klasserommet er avgjørende for det som skjer inne i klasserommet. Det kan være elever som synes relasjoner til andre er kompliserte, noe som kan skyldes en tilstand som kan diagnostiseres, men som likevel ikke faller innenfor noen klar kategori. Erfaringer med utenforskap, sosial isolasjon, mobbing eller andre former for trakassering fungerer for mange i praksis som stengsler mot en god skolehverdag (Fafo, 2018).

Flyt ble designet for å styrke den enkeltes livsmestringsferdigheter. Det handler for eksempel om å styrke graden av målorientering, øke motivasjon for skolearbeid og gi mestringserfaringer som skaper selvtillit. I tillegg handler det om å skape en ny og trygg arena for sosial støtte, med trygge relasjoner til jevnaldrende og voksne.

Samarbeidspartnere

Med dette utgangspunktet søkte Kronprinsparets Fond etter samarbeidspartnere som ønsket å realisere et pilotprosjekt. Vi ønsket både å finne faglige samarbeidspartnere og finansielle støttespillere slik at et forebyggende prosjekt kunne testes, følges av forskning og eventuelt skaleres dersom det hadde effekt. I perioden 2019-2021 var Extrastiftelsen/Stiftelsen DAM en viktig samarbeidspartner. Andre støttespillere i denne perioden har vært: Egmont Fonden, Sparebankstiftelsen DNB, Wilstar og North Star. Fondet øvrige partnere har også bistått: DNB, Schage, Selvaag, Wiersholm, Apeland, Try og McKinsey&Company.

Organisasjonen Voksne for Barn ble engasjert som faglig samarbeidspartner for innholdsutvikling i Flyt. Voksne for Barn har over tid opparbeidet erfaring med livsmestringsprogrammer, og 40% av deres stillingsressurser ble allokert til arbeid med Flyt. I tillegg etablerte Fondet to faglige råd, et råd i tidlig utviklingsfase av Flyt, og et i pilotfasen.

Et eget ungdomspanel for Flyt med nåværende og tidligere Flyt-deltakere har arbeidet gjennom fysiske og digitale møter. Ungdomspanelet har blant annet bidratt til rekrutteringsmodell, faglig innhold, kommunikasjon, navnevalg, strukturer og som testgruppe for forskerne. En referansegruppe med ansatte i kommunene har blant annet bidratt til å finne løsninger for administrativ bærekraft, for å gjøre Flyt enda mer attraktivt for kommunene.

Økonomisk modell

Det har vært viktig å skape bærekraft i utviklingen av Flytprogrammet. Det vil si både økonomisk bærekraft og administrativ bærekraft. Fondet hadde et ønske om at kompetansen skal ligge nært ungdommene, og kommunene ble derfor valgt som samarbeidspartnere for operativ drift. Pilotkommunene Hurdal og Sarpsborg var særdeles viktige i så måte, og bidro til å bygge en modell som kunne fungere i små og store kommuner. Fondet bygget også en økonomisk modell med noen prinsipper:

- Flyt skal kunne tas opp og ned i størrelse avhengig av finansiering.
- Flyt skal ikke være en driver for offentlig finansiering før det finnes dokumentert effekt.
- Flyt skal være gratis for alle deltakere. Det skal ikke være egenandeler.

Slik har totalbudsjettet for Flyt vært i 2019, 2020 og 2021:

2019	3 400 000
2020	6 434 000
2021	6 646 800

Budsjettene er justert flere ganger som følge av konsekvensene av pandemien. I 2020 og 2021 viser prosjektrengskapet for Flyt totalsummer på hhv. 4 595 387kr (2020) og 5 935 391 kr (2021). I 2019 ble Flyt listet som et prosjekt i Fondets årsregnskap. Stiftelsen DAM har støttet Flyt med totalt 3 000 000kr i prosjektperioden.

Opprinnelig framdriftsplan

Framdriftsplanen har i hovedsak fungert godt. Det faglige samarbeidet med Voksne for Barn, forskning og innholdsutvikling er gjennomført som planlagt. Da Kronprinsparets Fond søkte Extrastiftelsen om støtte i 2019, var ambisjonen var å nå 1000 ungdommer på tre år. Covid-19 rammet kommunene i Norge hardt, og det har vært lange perioder med nedstengninger i samfunnet der ungdom ikke kunne være sammen eller der kommunene har hatt kapasitet til å starte opp nye prosjekter som Flyt. Framdriftsplanen har derfor blitt noe forskjøvet. Høsten 2022 starter det opp over 20 grupper med Flyt-ungdommer over hele Norge, og vi vil da ta igjen for det vi ikke fikk gjennomført i 2020 og 2021.

Kap. 2

MÅL OG MÅLGRUPPE

Flyt er et livsmestringsprogram for ungdom i overgangen til videregående skole. Målgruppen er tiendeklassinger. Flyt er åpent for alle, men med prioritet for ungdom i risikoposisjoner.

Mål

Målsetningen med Flyt er å bidra til at flere unge gjennomfører videregående opplæring gjennom å styrke deres livsmestringsferdigheter.

Hovedmålet er formulert med ordet *bidra* som et viktig semantisk element. Ambisjonen har aldri vært alene å løse en stor samfunnsutfordring. I tillegg er «styrket livsmestring» en del av målsettingen. Dette vil også kunne være målbart tidligere enn frafall/gjennomføring av videregående skole.

Delmålene i Flyt:

- Ungdommer i Flyt har økt tilstedeværelse på skolen (reduisert fravær)
- Ungdommer i Flyt opplever økt grad av livsmestringsferdigheter
- Ungdommer i Flyt har økt innsikt i egne ønsker og valg for fremtiden
- Ungdommer i Flyt har minst en god venn + har minst en god venn på skolen

Alle disse målene ble undersøkt av Fafo og Nova. Blant delmålene så forskerne at det var lite hensiktsmessig å måle fravær på ungdomsskolen. Deltakerne hadde lavt fravær som inngangsverdi i programmet. Forskerne la derfor i tillegg vekt på «positivt nærvær» på skolen, altså motivasjon og aktivitet i timene.

Målgruppe

Flyt er et tilbud for tiendeklassinger som er åpent for alle, men særlig prioritet for de som kan være i risiko for ikke å fullføre ungdomsskolen eller ikke begynne/gjennomføre videregående opplæring. Rekrutteringen av ungdommer følger en ikke-stigmatiserende praksis, med vekt på å få et mangfold i gruppen.

Erfaringer fra både praksis og forskningslitteratur tilsier at balanse mellom likhet og ulikhet, det vil si ungdom i en risikoposisjon og ungdom som står i en sterkere posisjon i det sosiale fellesskapet, er vesentlig for god gruppedynamikk. Forskningen på Flyt til nå viser mest effekt i de mest mangfoldige gruppene. Det handler om at Flyt tar utgangspunkt i ressurser i ungdommene selv. God variasjon i interesser, erfaringer og personlighet gir mange innfallsvinkler til læring.

Flyt er åpent for alle, men de som står i en sårbar livsposisjon prioriteres. Deltakerne kan komme fra familier med vedvarende lav inntekt, mangle sosial støtte hjemmefra eller bo i en kommune som har strukturelle utfordringer med for eksempel få arbeidsplasser, lang skolevei, og nedarvede negative holdninger til å ta utdanning. I tillegg ser vi noen sårbarhetsdimensjoner i den enkelte ungdommen:

- Lav opplevd livsmestring
- Vedvarende erfaring med utenforskap og manglende vennskap
- Manglende framtidsplaner og/eller motivasjon for utdanning
- Høyt fravær

Dersom to eller flere av disse dimensjonene samvirker, regnes ungdommene som ekstra sårbare. Hvis dimensjonene i tillegg virker sammen med for eksempel sårbar familiesituasjon og bosted i en kommune som statistisk har utfordringer med frafall, vil ungdommene være i en svært utsatt posisjon.

Foreldre er en viktig sekundær målgruppe i Flyt. Foreldre er de viktigste personene for et barns utvikling, og deres involvering kan påvirke barnets prestasjoner, trivsel og motivasjon på skolen (Hattie, 2009; Nye, Turner, Schwartz & Nye 2006).

Kap. 3

GJENNOMFØRING OG METODE

Tiltaksbeskrivelse

Flytprogrammet er et omfangsrikt program der intervensjonen varer ett år. Deltakerne er sammen i 80 timer fordelt på året. Programmet har flere dimensjoner som sammen har til hensikt å virke positivt inn på den enkelte deltakers opplevde livsmestring. Alt innholdet er ferdig utformet og beskrives i «Dreieboka» som er den pedagogiske manualen for Flyt.

1. Den første dimensjonen av tiltaket er **positiv aktivitet** i et støttende fellesskap. I Flyt får ungdommer gratis aktiviteter, utstyr, opplevelser, måltider og samvær med jevnaldrende. Frafall kan henge sammen med sosioøkonomisk bakgrunn, manglende sosial støtte i nære relasjoner og en utsatt helsesituasjon. Flyt er innrettet for å redusere *konsekvensene* av slike ulikheter.
2. Den andre dimensjonen av tiltaket er å **styrke deltakernes personlige egenskaper, sosiale kompetanser og evne til målorientering**, faktorer som kan henge sammen med evnen til å gjennomføre en utdanning.
3. Den tredje dimensjonen handler om å **involvere foreldre, skoler og lokalsamfunn** i et styrkebasert tenkesett. På den måten kan også Flyt gi positive synergieffekter inn i skole, inn i dagligliv og inn i den enkelte familie.

Programmet har som helhet fokus på mestringsstrategier og framtidvalg og bygger på et styrkebasert tenkesett. Det konkrete innholdet i Flyt er bygget rundt følgende hovedtemaer:

- **Personlige egenskaper**
- **Sosiale kompetanser**
- **Emosjonelle kompetanser**
- **Målorientering**
- **Life skills**

Flyt-året fra start til slutt

Aktivitetsuke

Flyt starter med aktivitetsdager med fokus på tilhørighet og fellesskap.

Det er ulike aktiviteter i de forskjellige kommunene tilpasset lokale muligheter og ønsker. Felles for alle aktivitetene er at de ikke er konkurransepreget, de er ukjente for de fleste ungdommene og det er en kombinasjon av lavterskelaktivitet og mer eksklusive opplevelser som er unike og skreddersydde for Flyt.

Aktivitetene settes sammen med tre formål:

- Gi den enkelte individuelle mestringsopplevelser (Se hva jeg fikk til!)
- Gruppa blir kjent og trygge på hverandre (Nå gleder vi oss til å møtes igjen!)
- Begeistre og motivere deltakerne (Flyt er både nyttig og gøy!)

Ettermiddagssamlinger

Når aktivitetsuka er ferdig fortsetter Flyt med ukentlige samlinger etter skoletid.

Samlingene varer 2,5 time. Det er først en halv times måltid, deretter er det 2 timers annet programinnhold. Til sammen er det ti ettermiddagssamlinger, og hver samling tar for seg et viktig tema som henger sammen med resiliens og frafall. Eksempler på tema er vennskap, kommunikasjon, stressmestring, følelser og tanker. Hovedfokus er å gi ungdommene kunnskap om – og strategier til å bygge positive følelser, engasjement, relasjoner, mening og mestring. Hver samling følger faste ritualer, der ungdommene «sjekker inn» i Flyt og deretter går gjennom tre stadier:

- **Aktivere:** Ungdommenes egen kunnskap og erfaring vekkes og deles
- **Erfare:** Ny kunnskap, kompetanse og ferdigheter utvikles gjennom praktiske øvelser og dialog
- **Reflektere:** Mestringsstrategier og nye ferdigheter implementeres i «hverdagen» og ungdommene deler sine erfaringer med hverandre.

Foresatte inviteres til en egen temakveld hvor de får konkrete tips til hvordan de kan være gode veiledere for ungdom, og de får innblikk i hva ungdommene lærer i Flyt. Foreldrene får lære strategier for empatisk kommunikasjon, finne sine styrker og får noen tips til hvordan de kan støtte ungdommer i framtidsvalg.

Helgesamling

Når ettermiddagssamlingene er ferdige møtes deltakerne igjen for en helgesamling. På denne samlingen repeterer deltakerne alle strategiene de har lært i programmet.

Ungdommene veiledes i hvordan det de har lært kan brukes i møte med fremtiden. Her arbeider ungdommene spesielt med sitt individuelle veikart. Det er en metode som legger til rette for at man kan kartlegge egne styrker og ressurser, sette seg mål, tegne opp stegene man må ta for å komme dit man ønsker og legge planer for hvordan man kan møte både motgang og ha milepælsfeiringer. Metoden er inspirert av UngInvest AIB.

Vårsamlinger

Det er faste samlinger hver måned om våren i 10.klasse. Samlingene har som formål å bidra til å vedlikeholde det sosiale fellesskapet i gruppa, men også repetere kunnskap og strategier og støtte hverandre i overgangen til videregående skole. Det er fokus på lavterskelaktiviteter som å gå tur i skogen, bake og spille spill.

Oppfølgingssamling om høsten i VG1

Den siste samlingen i Flyt skjer når ungdommene har startet på videregående skole. Fokuset er spesielt på motivasjon for utdanning og på den enkeltes viktige bidrag i fellesskapet; medborgerskap. Ungdommene reflekterer sammen over hva som skal til for å lykkes i løpene de selv ser for seg, de kan få hjelp til å engasjere seg i organisasjoner eller fritidsaktiviteter og de kan også melde interesse for å delta i Kronprinsparets Fonds øvrige nettverk for ungdom, for eksempel Ungdomspanelet for Flyt. Alle får attest for sin deltakelse.

Metodeverktøy

For å kunne hjelpe ungdommene (og de voksne) å fokusere på egne og andres styrker, bruker vi en rekke styrkebaserte verktøy. Slik får vi et felles språk som vi bruker for å finne fram til, og sette ord på, egne og andres gode egenskaper.

STYRKEBUTTONS er ulike buttons med styrker på. Ungdom får tildelt buttons i noen spesifikke aktiviteter. Det finnes 24 ulike buttons, en for hver styrke. Buttonsene festes på Flyt-jakken, og blir et visuelt bevis på den enkeltes styrker. Hver ungdom får fem buttons i løpet av året. Lederne får tre buttons hver.

VEIKART er en metode vi bruker for å hjelpe ungdommen å se for seg egne drømmer og mål, og hvordan de kan jobbe for å nå dem. Veikartet kan endres etter hvert som drømmer, mål og delmål utvikler seg. I samtaler om veikart kan ungdommen reflektere over hva som bør gjøres for å kunne nå målene. Slik trener vi på å se egne styrker og hvordan styrkene kan bruke for å lære mer og påvirke eget liv. Veikartet egner seg både for å planlegge videre skolegang, men også for andre områder i livet.

ANERKJENNENDE SAMTALER er en måte å snakke sammen på der man systematisk setter fokus på styrker, det som fungerer og det som er positivt. En voksen eller en annen ungdom spør etter når man har lyktes eller hatt det bra og undersøker hvilke egenskaper som gjorde dette mulig. I en anerkjennende samtale legger intervjueren vekt på å være en engasjert og aktiv lytter. Samtalen kan gjerne suppleres med å dele ut buttons.

SØKELYS PÅ DET POSITIVE handler om å finne suksessfaktorer. Vi ser på det som går bra og forsøker å finne ut hvorfor det går bra. Det er nyttig kunnskap til en annen gang en lignende situasjon dukker opp. Ved å sette søkelys på det positive bidrar vi til å skape gode relasjoner og positive følelser. Det er viktig for læring, kreativitet og utvikling. Dette jobber vi blant annet med i Flyt-øvelsene «sjekk-inn» og «sjekk-ut», som er med i alle samlinger.

Forandringsteori og suksesskriterier

Input	80 timer livsmestringsprogram med felles øvelser, samtaler, måltider og aktiviteter.
Output	Sosial interaksjon med jevnaldrende og voksne. Her er det samhold, fellesskap, nye sosiale relasjoner og nye opplevelser. Foreldre og ungdom får felles språk og strategier for å snakke sammen. Ungdommene får økt mestringstro, drømmer og planer for framtida
Effekt	Den kortsiktige effekten i Flytprogrammet kan måles i om ungdommene når delmålene. Den langsiktige effekten er at flere ungdommer gjennomfører videregående opplæring.
Impact	På lang sikt er målet å bidra til at flere unge gjennomfører videregående utdanning. For samfunnet vil det bety færre unge med behov for sosiale ytelser, flere unge som kan bidra i verdiskapningen i samfunnet og flere unge som deltar som aktive samfunnsborgere i frivillige lag og organisasjoner, i politikk og i lokalsamfunn.

Hva skal til for at Flyt kan betegnes som en suksess?

- Deltakerne når delmålene for programmet. På lengre sikt håper vi at Flyt bidrar til å sette ungdom i stand til å gjennomføre den utdanningen de ønsker seg, og at flere gjennomfører videregående skole.
- Flytmodellen har vist seg bærekraftig og attraktiv for norske kommuner.

Faglige endringer

2019

De største faglige endringene i programmet ble gjort etter pilotfasen i 2019. I samarbeid med faglig råd, ungdomspanel, referansegruppe for kommuner og Voksne for Barn endret vi om lag 40% av innholdet i Flytsamlingene. Programmet var for omfattende i pilotfasen. Det hadde mange øvelser og aktiviteter som lederne ikke fikk tid til å gjennomføre på en god måte. Rådet var derfor å stramme inn programmet. Noen temaer ble kuttet, mens temaet «følelser» gitt mer plass. Vi innførte også styrkebuttons, slik at ungdommene kunne få synlige artefakter som «bevis» på sine styrker. I materiellpakken ble det gjort endringer. I stedet for mange løse ark innførte vi arbeidsbok, og vi kuttet alt av filmer/snutter på video. Dette viste seg å ha liten læringseffekt for ungdommene. Foreldremodulen ble utvidet.

2020

Året etter så vi behov for mer repetisjon i programmet. Ungdommene ønsket særlig fokus på vennskap, kommunikasjon, tanker og følelser. Dette ble derfor kjerneelementer i programmet. Noen sentrale øvelser og aktiviteter fikk mer plass. Dessuten ønsket ungdommene seg samlinger også på våren. De forklarte at det sosiale fellesskapet i gruppa hadde blitt viktig for dem, men at de trengte hjelp fra voksne for å fasilitere møteplasser. Det ble derfor gjort strukturendringer i programmet. Aktivitetsdagene ble redusert til tre, og tiden ble heller fordelt til samlinger på våren med fokus på repetisjon av strategier og sosialt fellesskap.

2021

I Covid-årene 2020 og 2021 var tilbakemeldingene fra ungdom at det er viktig med positive *opplevelser* i Flyt, ikke bare læring. De foreslo å koble aktiviteter til temasamlingene. Derfor er det nå også aktiviteter i noen av disse samlingene. Programmene for hver enkelt samling har også litt mer rom til lek, som ungdommene har gitt tilbakemelding på at er viktig for trivsel og samhold.

2022

Fra 2022 vil Flyt ha mer fokus på det som skjer *etter* Flyt. Når vi ser på effekten av Flyt, tror vi at mye av potensialet handler om det som skjer når Flyt er ferdig, og flere av samlingene vil derfor ha fokus på dette. I tillegg ser Fondet på muligheter for samarbeid med andre om å sikre ungdommer i Flyt som ønsker det et fritidstilbud etter Flyt.

Dersom vi ser på den faglige utviklingen samlet disse tre årene, kan vi si at metodisk er den største endringen at ungdomsmedvirkningen blir større og større. Mens de tidlige «versjonene» av Flyt var dialogiske, der en leder åpnet med spørsmål og ungdommene svarte, er Flyt nå mer preget av flerstemmighet. Ungdommene leder selv øvelser, deres erfaringer kommer tydeligere fram og lederne har rolle som fasilitator i stedet for underviser. Programmet har blitt mer faglig stringent, med færre øvelser, men mer fordypning i det enkelte temaet.

Organisatoriske endringer

I pilotfasen ble Flyt gjennomført med to kommuner. Erfaringen fra å samarbeide med disse kommunene var at norske kommuner er svært ulike, og har ulike behov for støtte når de skal forankre og implementere et nytt prosjekt. En viktig endring er at Fondet som prosjektleder har blitt tydeligere. Det er blant annet utviklet en manual for prosjektleder som gir føringer for hvordan oppgaver skal eller kan løses. Kommunene må ta mer ansvar i operativ fase. Dette reguleres i samarbeidsavtalen. I tillegg må kommunen selv stille egne ledere til disposisjon i programmet. Dette er for å sikre at kompetansen blir lokal, og for å muliggjør overgang fra prosjekt til implementering i ordinær driftsmodell. Kommunenes prosjektleder har mye ansvar, men erfaring har vist at det er det som skal til for å få Flyt til å fungere godt i det enkelte lokalsamfunn, i gode vekselvirkninger med lokale organisasjoner og andre.

Økonomiske endringer

Flyt har gått fra å være et pilotprosjekt som tilbys norske kommuner, til å bli et spleiselag hvor stiftelser, Fondet og kommunene sammen bidrar til å gi ungdommer Flyt-tilbud. Vi har fra Fondets side lagt betydelig innsats i å redusere kostnader til Flyt slik at så mange ungdommer som mulig kan få tilbudet. Hvert år har gjennomføringskostnader blitt redusert og fra 2022 er gjennomføringskostnadene til Flyt for en hel gruppe (25-30 deltakere) redusert til 130 000 kr som gis i støtte til kommunen. Inkludert i denne summen er både aktiviteter, mat og transport av de unge, alt materiell og opplæring av ledere. Øvrige kostnader (lønn til ledere) finansieres av kommunene selv.

Kap. 4

RESULTATER OG EFFEKT

Resultater

Ungdommer i programmet

Kull 1 2019:	60	Kull 3 2020-2021:	160
Kull 2 2019-2020:	82	Kull 4 2021-2022:	225

527 ungdommer i Norge har deltatt i Flytprogrammet i prosjektperioden. Flyt har vært gjennomført i 11 ulike kommuner. Fra høsten 2022 vil Flyt ha kapasitet til 625 ungdommer i 25 grupper.

Følgende kommuner har gjennomført Flytprogram i prosjektperioden:

- Hurdal
- Drammen
- Sarpsborg
- Ringerike
- Søndre Land
- Grünerløkka (bydel i Oslo)
- Eidsvoll
- Kinn
- Bremanger
- Bergen
- Tromsø

Sertifiserte ledere

Til sammen har 69 voksne blitt sertifisert som Flytledere.

Prosjektledere

23 personer i kommunene har fått opplæring i å være prosjektleder for Flyt lokalt.

Foresatte

Det er gjennomført 19 foreldrekurs i Flyt, det vil si samlinger for foresatte. Deltakelsen har vært mellom 10 og 40 deltakere på hvert kurs. Til sammen 476 deltakere.

Ungdomspanel

Det har vært to ungdomspanel i perioden. Egen rapport for ungdomspanelets arbeid er utviklet.

Forskningsrapporter

Det er utformet to notater og en rapport om Flyt:

- Motivasjon og mestring (2018) <https://www.fafo.no/en/publications/fafo-notes/item/motivasjon-og-mestring>
- Livsmestring med Flyt (2019) <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/fafo-notater/item/livsmestring-med-flyt>
- Unge i Flyt (2021) <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/2768039>

Faglig råd

To faglige råd har bidratt i utviklingen av Flyt. Det første faglige rådet (2017) bidro til utforming av Flyt og ga innspill til mål, målgruppe og innhold. Det andre faglige rådet ga innspill til bærekraft for Flyt.

Faglig råd I

Anne Bergh – Fagdirektør i FHI
Thomas Doull – Daglig leder Monsterbedriften
Reidun Follesø – Prof. i barnevern
Johannes Heggland – Ass. gen.s.Kirkens Bymisjon
Christer Hyggen – Forsker II, NOVA
Sahra Jaber – Fagleder barn og unge ved FUBA
Karan Kumar – Medlem i VIBRO
Anne Lindboe – Barneombud
Ingebjørg Mæland – Leder av UngInvest AIB
Cecilie Prebensen – Organisasjonsrådgiver LNU
Tim Filip Steinsveen – Elev ved UngInvest AIB

Faglig råd II

Johannes Heggland – Ass. gen.s. Kirkens Bymisjon
Jan Sivert Jøsendal – Fylkesrådmann
Sarah Cools – Seniorforsker, NIFU
Leo Ajkic – Programleder, NRK
David Adampour – Kjøpmann
Linn Cathrine Lunder – Sparebankstiftelsen DNB
Marit Hognestad – Avdelingsdirektør, UDIR
Kjersti Elisabeth Blyverket – Elev UngInvest AIB
Abdi Hamid Yusuf Said – Mentee, Catalysts
Ann-Kristin Flo – Leder i Flyt Hurdal
Marcus Bleasdale – Daglig leder, Wilstar
Camilla Bjerre Damgaard – Egmont Fonden

Produkter

- Det er utviklet fire ulike Dreiebøker i perioden. Dreieboka beskriver alt pedagogisk innhold i Flyt og brukes av lederne.
- Det er utviklet to manualer for prosjektledere. Manualen brukes av prosjektleder lokalt i kommunen.
- Alt materiell til Flyt er unikt. Blant annet er det utviklet to ulike arbeidsbøker, arbeidsark, fysiske hjelpemidler til undervisning, nøkkelringer/nøkkelknipper og veikart.
- Det har blitt laget årlige brosjyrer for ungdom, og også prosjektbeskrivelser til ansatte i kommunene.
- I 2020 fikk Flyt egen nettside: www.flytprogrammet.no
- I 2021 fikk Flyt egen kanal på Facebook: <https://www.facebook.com/flytprogrammet>
- Lederne i Flyt får tilgang til en database på OneDrive med dokumenter og rutiner til bruk i Flyt.

Medieomtale

Flyt har fått utstrakt medieomtale, og har fått redaksjonell omtale i lokale medier alle kommuner programmet er startet. I tillegg er Flyt dekket av både TV2, NRK og Se og Hør. Fagbladet «Skolelederen» har laget en større sak om Flyt, og i forbindelse med lansering av forskningsrapporten på Flyt, var det flere større mediesaker.

Her er et utvalg saker om Flyt:

<https://www.skolelederforbundet.no/bruker-fritiden-til-a-forbedre-fremtiden/>
<https://radio.nrk.no/serie/distriktsprogram-buskerud/sesong/201910/DKBU01019319>
https://issuu.com/bmagasinet/docs/hurdalmagasinet_2019_2020

<https://www.firdaposten.no/kinn-onsker-a-fa-tiandeklassingane-opp-i-flytsona-pa-veg-mot-vaksenlivet/s/5-16-395910>

<https://www.kristiansand.kommune.no/aktuelt/2021/signerer-samarbeidsavtale-med-flyt/>

<https://www.oa.no/nina-16-og-anna-16-star-foran-noen-vanskelige-valg-verktoy-fra-kronprinsparet-skal-hjelpe-dem/s/5-35-1046982>

I tillegg til mediedekning har Flyt vært presentert på flere større konferanser og seminarer, blant annet Arendalsuka i samarbeid med Stiftelsen DAM.

Måloppnåelse

I all hovedsak har vi nådd målene for prosjektperioden. Vi har utviklet et program som har lovende effekt for deltakerne, som er attraktivt for kommunene, og som har en driftsmodell som kan tas i bruk av kommuner. Flyt har fått stor nasjonal oppmerksomhet, og har stort potensiale for skalering. Deltakerne opplever at Flyt gir effekt og forskerne konkluderer med at Flyt har effekt på delmålene. Det er for tidlig å konkludere med om Flyt har effekt på hovedmålet, da de første deltakerne fortsatt ikke har brukt opp sin ungdomsrett.

På grunn av pandemi har den planlagte skaleringen av Flyt blitt forsinket. Flere kommuner måtte utsette grupper på grunn av smitteutbrudd eller store belastninger på kommuneadministrasjonen. Vi har derfor ikke hatt så mange deltakere i programmet som vi håpet da vi skrev søknaden i 2019. Vi forventer å nå dette resultatmålet i 2022, og er i så måte ett år forsinket.

Forskning og effekt

Forskningsleder Jon Rogstad har vært koblet til Flyt helt siden designfasen, først for forskningsstiftelsen Fafo, nå for velferdsforskningsinstituttet NOVA - OsloMet.

Rogstad har ansvar for følgeforskningen på Flyt.

I pilotfasen skulle følgeforskningen undersøke effekt av programmet og gi innspill i videre utvikling av Flyt. Følgeforskningen har i stor grad bidratt til utvikling av Flyt og er viktig for rekruttering av kommuner.

Sluttrapporten for pilotfasen ble lansert i 2021, og viser signifikante utslag på effekt på delmålene i Flyt. Rapporten konkluderer med at Flyt har positiv effekt. Flyt gir økt mestringsopplevelse, bidrar til å redusere stressbelastninger, øker sosial kompetanse og gir veivalgskompetanse. I tillegg bidrar Flyt til et mer konstruktivt selvbilde, særlig ved at ungdommene blir bedre kjent med sine styrker. Vi vet ennå ikke om Flyt har effekt på hovedmålet om økt gjennomføring av videregående skole. Det vil først kunne måles i 2024.

Deltakernes egne utsagn til forskerne kan bidra til å fargelegge deres opplevelse av effekt. Her er et utvalg hentet fra rapporten:

Det beste med Flyt er at de voksne er glade for å se deg. Alltid og hver gang. Det aller viktigste er at vi kan komme her og vite at vi ikke skal ha noen prøver, få karakterer, konkurrere og sammenliknes. Vi kan bare være.

Jeg har blitt mer fokusert til å følge med i timen, for Flyt fikk meg til å innse hva jeg må gjøre for å oppnå drømmene mine. Det var motiverende å finne mer ut av hva jeg vil fremover, da ble jeg mer motivert for skolen, og jeg ser en tydeligere plan med det.

Det miljøet som er i Flyt, jeg skulle ønske det kunne vært sånn på skolen. Alle henger med alle, og alle er komfortable. Vi kan gjøre ting og prate med hverandre.

Flyt har vært med på at jeg skal vite hva jeg skal, de har latt meg tørre å si drømmer høyt og sette opp en plan, et veikart, for å finne ut av hvordan jeg kan klare det. Jeg stod mellom musikk og en annen linje, men det er musikk jeg helst vil, og da har jeg blitt trygget til å søke det.

Før var jeg den som trakk meg tilbake og ikke ville ha noen rundt meg.

Nå, etter at jeg begynte i Flyt, har jeg fått haugevis av venner, og jeg tør å være sterk.

Sammendraget fra forskningsrapporten:

I denne rapporten har vi evaluert Flyt, som er et livsmestringsprogram for ungdommer på 10. trinn. Blant deltakerne er det mange som er i sårbare livssituasjoner. Hovedspørsmålet er hvorvidt Flyt bidrar til å styrke deltakerne på måter som gjør dem bedre rustet til å kunne fullføre og bestå videregående opplæring. Den bærende ideen med Flyt er å gi unge metoder og kompetanser som bedrer deres muligheter til å gjennomføre skolen. Rapporten reiser fire spørsmål: (i) I hvilken grad opplever deltakerne økt livsmestring? (ii) Fører deltakelse i Flyt til økt vennskap? (iii) Fører deltakelse i Flyt til økt tilstedeværelse på skolen? (iv) I hvilken grad uttrykker deltakerne at de har fått økt innsikt i egne ønsker og valg for framtiden?

Analysene er basert på kvantitative og kvalitative data, og ikke minst har vi fått anledning til å følge Flyt over to og et halvt år. De kvantitative dataene gir oss innsikt i de store mønstrene og eventuelle endringer over tid, mens de kvalitative intervjuene gir oss innsikt i mer komplekse forhold og årsaksforhold. Når det gjelder rekruttering av deltakere, er Flyt rettet mot ungdom på 10. trinn, hvor særlig prioritet gis til unge i sårbare livssituasjoner. Mange av disse fungerer tilsynelatende i det daglige. De er valgt ut fordi lærere eller andre mente at de har høyere frafallsrisiko enn andre. De er på vippen, og når Flyt ble lansert var det rett før de skal velge studieprogram på videregående skole. Flyt er i stor grad et forebyggende tiltak. Utfordringen for de unge handlet gjerne om langvarige erfaringer med utenforskap.

Resultatene viser at Flyt gjør en forskjell for deltakerne. Særlig betydning har tiltaket når det gjelder den opplevde selvfølelsen og trygghet i å møte nye mennesker: Etter å ha deltatt i Flyt er deltakerne på om lag samme nivå som andre ungdom, et funn som må sies å være svært positivt. Vi ser også en markant økning i andelen som gleder seg til å gå på skolen, sammenliknet med før de startet i Flyt. I tillegg forteller deltakerne at de både vet mer om hva de vil bli og ikke minst at de er mer selvstendige når det gjelder å velge retning på videregående skole. Andre forhold av betydning for de unge, blant annet knyttet til deltakernes familier og stedet de er vokst opp, er ikke like mulig å endre i løpet av et tiltak som er begrenset hva gjelder varighet og intensitet.

Utgiver
NOVA, OsloMet

Hele forskningsrapporten på Flyt er tilgjengelig her: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/2768039>

Kap. 5

OPPSUMMERING

KONKLUSJON

VIDERE PLANER

Flyt har vært et vellykket prosjekt, og resultatene er lovende. Det er nå stor etterspørsel etter Flyt i norske kommuner. Flyt er attraktivt for ungdommene, og når en mangfoldig gruppe. Fra høsten 2022 er det avtale om oppstart av Flyt i flere norske byer. Flyt er nå delvis lagt inn i offentlig driftsmodell, der stillingene til lederne i Flyt er i kommunen. Ekstra midler til aktivitet, mat og transport av deltakere tilføres i form av prosjekttilskudd fra Fondet med partnere. Denne modellen er skalerbar, men det arbeides samtidig med to nye modeller:

- En modell som testes i samarbeid med frivilligheten:
Røde Kors Fellesverket i Drammen skal teste en modell av Flyt som er tilpasset frivilligheten. Dersom denne lykkes kan den skaleres til andre Fellesverk i Norge.
- En modell som testes i samarbeid med skoler:
Flyt-innhold og metoder som er tilpasset skolens læreplan og som fritt og gratis kan brukes i klasserommene. Denne varianten er svært skalerbar og bærekraftig.

Forskningen fra 2021 og framover vil ha fokus på å dokumentere langsiktige effekter av Flyt, både for den enkelte, men også samfunnsøkonomisk. Forskningspartnere for en ny, treårig periode er NOVA og Oslo Economics. Dette er en kombinasjonsstudie, hvor NOVA gjør en kvalitativ studie med surveys, intervjuer og analyser og Oslo Economics gjør en samfunnsøkonomisk beregning av potensielle effekter av Flyt som forebyggende intervensjon.

Konklusjonen er at Flyt har effekt, og at Kronprinsparets Fond derfor bør arbeide for å skalere programmet slik at mange ungdommer får ta del i tilbudet. Målsettingen må være å øke både effekten for deltakerne samtidig som Flyt vokser. Finansiering for fortsatt vekst er sikret, og vi håper at de neste årene vil gi svar på om Flyt har effekt på hovedmålet, - å bidra til at flere gjennomfører videregående opplæring.

Kap. 6

VEDLEGG

Dreieboka for 2021-2022 ligger under «materiell for ledere» og kan lastes ned her:

<https://kppfond->

[my.sharepoint.com/personal/meh_kppfond_no/_layouts/15/onedrive.aspx?id=%2Fpersonal%2Fmeh%5Fkppfond%5Fno%2FDocuments%2FFlyt%202021%2D2022](https://kppfond-my.sharepoint.com/personal/meh_kppfond_no/_layouts/15/onedrive.aspx?id=%2Fpersonal%2Fmeh%5Fkppfond%5Fno%2FDocuments%2FFlyt%202021%2D2022)

Rapport fra Ungdomspanelet kan lastes ned her:

<https://kppfond->

[my.sharepoint.com/:b:/g/personal/tonje_kppfond_no/EYgZEYAgMEZApbMKQH5Gat0BVQflckN3MGHwv_qyuGeD2w?e=T36bP0](https://kppfond-my.sharepoint.com/:b:/g/personal/tonje_kppfond_no/EYgZEYAgMEZApbMKQH5Gat0BVQflckN3MGHwv_qyuGeD2w?e=T36bP0)

